

Beste lezer,

Het is vandaag precies twee jaar geleden dat de samenwerkingsovereenkomst tussen de stichting NINO, de Universiteit Leiden en het Rijksmuseum van Oudheden werd ondertekend. Als onderzoekscentrum bij de Universiteit Leiden kreeg NINO een nieuwe missie. Het centrum ging een meer actieve rol spelen door het wetenschappelijk onderzoek naar het (oude) Nabije Oosten te stimuleren. Hiertoe werd een uitgebreid palet aan subsidies opgezet. Ook gingen we meer naar buiten treden door publieksactiviteiten te organiseren, o.a. in samenwerking met het RMO en Ex Oriente Lux. Steeds meer onderzoekers — van junior tot senior en van onafhankelijke onderzoekers tot staf — vinden hun weg naar het NINO. Onze uitstekende faciliteiten (bibliotheek, collecties) spelen daar een belangrijke rol in.

Ik ben trots dat ik het nieuwe NINO tijdens zijn eerste jaren heb mogen begeleiden. Vol vertrouwen geef ik nu het stokje door aan Willemijn Waal die benoemd is als nieuwe directeur van het NINO-onderzoekscentrum per 1 januari. Zij heeft veel enthousiaste plannen om dit instituut met zijn rijke verleden verder te ontwikkelen. Ik wens haar veel succes toe!

Ik ben diepe dank verschuldigd aan de hechte gemeenschap van collega's, onderzoekers en studenten in en rond het instituut, die zich iedere dag voor het NINO inzetten: Carolien van Zoest in het NINO-office; Anita Keizers, Mariëtte Keuken en Odile Hoogzaad in de NINO-bibliotheek (UBL), tijdelijk terzijde gestaan door Carola Bronkhorst; Peter Akkermans, Bleda Düring, Kristin Kleber en Olaf Kaper bij de academische commissie NINO; Karel van der Toorn en zijn collega's van het stichtingsbestuur van NINO; Mark Rutgers en Erik-Jan Zürcher bij de Faculteit der Geesteswetenschappen en LIAS; Monique van der Arend en Wiebe van der Waals bij Financieel Economische Zaken (FGW); de vrijwilligers bij de NINO-archieven Sebastiaan Berntsen en Lucia Langerak; Wim Weijland en zijn collega's bij het RMO; restauratrices Carmen Gütschow (Berlijn) en Renske Dooijes (RMO); Kurt De Belder, Maartje van den Heuvel en hun collega's bij de UBL; de

postdoctorale onderzoekers van het NINO, Lucy Bennison-Chapman, Lidewij van de Peut, Sary Zananiri en tot midden 2019 Jeanette Fincke; NINO-office assistenten Bram Oudenampsen (2018), Sarah Barbier (2018), Alison Jacob en Sophia Mons; Böhl-collectie assistente Jolieke van 't Hoff; Luc en Paul Peeters en Bert Verrept van uitgeverij Peeters; de redactieleden van de tijdschriften *Anatolica* en *Bibliotheca Orientalis* en van de reeksen *Egyptologische Uitgaven*, *Achaemenid History* en *PIHANS*; de juryleden van de NINO Scriptieprijs; de leden van de bibliotheekcommissie en de Böhlcommissie van het NINO; alle visiting research fellows uit binnen- en buitenland; en vele anderen. Ik wens jullie allemaal een mooi eindejaar en een gezond en inspirerend 2020! *CW, 19 december 2019*

Even voorstellen

Willemijn Waal

Voor degenen die mij nog niet kennen, stel ik me graag even kort voor. Mijn naam is Willemijn Waal en ik ben werkzaam als UD bij de BA-opleiding Oude Nabije Oostenstudies en de MA-opleiding Classics and Ancient Civilizations aan de Universiteit Leiden. Binnen deze opleidingen verzorg ik onder meer colleges over de Hittitische taal en de geschiedenis van Anatolië in de Late Bronstijd. Na mijn studies klassieke talen en Anatolische talen aan de UvA, ben ik in 2010 gepromoveerd aan de Universiteit Leiden. Mijn proefschrift behandelde de organisatie van de tabletcollecties van het Hittitische rijk, waarin de kleitabletten als object centraal stonden. Mijn

huidige onderzoek richt zich voornamelijk op schriftelijkheid en oraliteit in de oude wereld, en de culturele interactie tussen het oude Nabije Oosten en Griekenland, die onder meer tot uiting komt in de epiek en literatuur van deze regio's.

Ik ben blij en vereerd dat ik de komende vijf jaar het directeurschap van het NINO mag gaan vervullen. Graag wil ik mijn voorgangster Caroline Waerzeggers bedanken voor al het belangrijke werk dat zij de afgelopen twee jaar heeft verricht. Onder haar bezielende leiding is het NINO-onderzoeksinstituut ingericht en een ambitieus onderzoeksprogramma ontwikkeld en van start gegaan. Ik zie ernaar uit om samen met het NINO-team de mooie initiatieven die de afgelopen jaren zijn ontplooid, zoals de diverse subsidies, prijzen en fellowships, voort te zetten en verder uit te breiden. Daarnaast wil ik me de komende jaren inzetten voor de verdere ontsluiting van de NINO-collecties en -archieven, het bestendigen van (inter)nationale samenwerkingsverbanden met verwante instituten en het organiseren van outreach-activiteiten om een breder publiek te laten kennismaken met het oude Nabije Oosten. Ik hoop jullie allemaal te zien op de NINO-dag in januari!

WW

NINO-dag/Annual Meeting

Graag nodigen we u namens Ilan Peled uit om de tweede NINO-dag bij te wonen in Amsterdam op 30 januari a.s. Het programma zal grotendeels Engelstalig zijn. Het thema is "Magic, rituals and cult in the ancient Near East". Sprekers zijn Margaretha Folmer (VU/UL), Andrew George (SOAS), Ilan Peled (UvA), Daniel Schwemer (Würzburg), Kasia Szpakowska (Swansea), Karel van der Toorn (UvA), Jacques van der Vliet (UL), Jürgen Zangenberg (UL). Daarnaast zullen de winnaars van de NINO Scriptieprijs bekend gemaakt worden en is er een sessie met korte mededelingen over lopende onderzoeksprojecten.

U hoeft zich niet aan te melden; iedereen is van harte welkom!

De NINO-dag vindt plaats op donderdag 30 januari in het P.C. Hoofthuis (zaal 1.05) en begint om 9:45 uur. Alle informatie is te vinden op onze website.

Nieuws uit het NINO-onderzoekscentrum

NINO Visiting Professor

Met gepaste trots kunnen we aankondigen dat dr. Dimitri Laboury (Université de Liège) onze eerste Visiting Professor zal zijn. De maanden maart, mei en juni 2020 brengt hij door in het NINO. Dr. Laboury is egyptoloog, gespecialiseerd in de kunstgeschiedenis van het Nieuwe Rijk. In Leiden zal hij o.a. bijdragen aan het onderwijs van de sectie egyptologie en een conferentie over *Visual Literacy* op 20 maart. Meer informatie volgt via onze website en Facebook-pagina.

Toegekende subsidies

Tijdens haar decembervergadering kon de academische commissie van NINO weer een aantal mooie projecten subsidiëren. De "Conference Subsidy" werd toegekend aan:

- de twaalfde editie van het *Dutch Symposium for the Ancient Near East* (DUSANE) aan de Faculteit der Archeologie (Leiden);
- Vana Kalenderian (Groninger Instituut voor Archeologie) voor een conferentie over de impact van het Romeinse Rijk in het Nabije Oosten;
- Frederik Rogner (Basel/NINO) voor de conferentie *Visual Literacy in Egypt*;
- Sary Zananiri (Leiden) voor de conferentie *Vocabularies of Tourism* over toerisme naar Palestina in de eerste helft van de 20^e eeuw.

Romy McIntosh (RMA student Archaeology, Leiden) kan naar Cyprus reizen voor onderzoek dankzij een NINO Outgoing Mobility grant en Katarina Mokranova (RMA student Archaeology, Leiden) zal als NINO Research Assistant

meewerken aan de publicatie van de opravingen in Jerash, onder leiding van Ian Simpson. De volgende onderzoekers kunnen de komende maanden naar Nederland komen met een NINO Incoming Mobility Grant:

- Daniel Muñoz (Granada) komt enkele Ur III tabletten in de collectie van het RMO bestuderen;
- Aaron Tugendhaft (Berlin) komt voor onderzoek naar Herodotus naar de NINO-bibliotheek;
- Ahmad Nakshara (Cairo) komt naar het RMO om Koptische ostraka te bestuderen;
- Luděk Vacín (Tsjechië) komt naar de UBL om de brieven van F.R. Kraus en B. Landsberger te bestuderen.

Wilt u ook een subsidie aanvragen? Op onze website vindt u alle informatie.

In februari zullen we weer een vacature voor een Postdoctoral Research Fellow adverteren op de website van de Universiteit Leiden; een aanstelling voor twee jaar met startdatum september 2020.

Nieuwe Visiting Research Fellow

Sinds oktober is prof. dr. Jacques van der Vliet VRF bij het NINO. Hij is koptoloog en was vele jaren verbonden aan de sectie egyptologie van de Universiteit Leiden. Daarnaast is hij bijzonder hoogleraar Godsdiensten van het Oude Egypte aan de Radboud Universiteit. Op 24 januari 2020 spreekt hij in Nijmegen zijn afscheidsrede uit, getiteld: "Paulus als ruimtereiziger. Koptische visioenen van de heilige Paulus". Jacques werkt als NINO-fellow verder aan de uitgave van de Koptische teksten gevonden in het klooster van Naqlun (Fajoem, Egypte) door de Poolse expeditie o.l.v. W. Godlewski. Het betreft teksten uit de 8^e tot 12^e eeuw, die samen een prachtig overzicht geven van het complete scala aan schriftpraktijken en genres in een belangrijk Koptisch klooster net voor de arabisering en islamisering van de regio: administratieve teksten, brieven, literaire en liturgische teksten, evenals 'magische' en medische voorschriften.

Projecten en reizen uitgevoerd met NINO-subsidies

Tokihisa Higo

During my stay in Leiden from the 19th to 31st of August 2019, I had quite productive days which advanced my studies thanks to the support of NINO Incoming Mobility Grant. I had two main purposes for the visit: (i) Presenting the achievements of my research at the 6th International Congress for Young Egyptologists (ICYE) held at Leiden University, 21-24 August. (ii) Conducting archival research focusing on the Adriaan de Buck Archive in NINO.

(i) The ICYE congress gave me a good opportunity for presenting my recent research on the Coffin Texts, which I carried out in Leiden financially supported by the Japanese government in 2018. I was pleased to present what I studied here at the congress which was organized by the university I am so familiar with.

(ii) The de Buck Archive preserved in NINO is widely known as a valuable source that provides us with the original hieroglyphs, photographs and the other information of the wooden coffins on which the Coffin Texts were written. Subsequent to my research last year, I could carry out further research on the archival sources. I am planning to publish the results of this research in a journal article.

I am grateful for the staff of NINO and its mobility grant which is open for foreign students, and enables them to experience productive time in the NINO library.

A week at the Austrian Academy of Sciences in Vienna

Arianna Sacco

For some years now I have worked on my PhD research, which deals with the relationships among the Egyptian sites during the Second Intermediate Period. For those not familiar with Egyptian history, an 'Intermediate period' is a time where ancient Egypt was politically divided rather than functioning as a united kingdom. The Second Intermediate Period, dated to ca. 1775-1550, is interesting not just because Egypt was again divided, but also because foreign groups managed to seize power or became a relevant part of society the land. In my work I make heavy use of network analysis, a methodology that studies relations between elements on the basis of what they do (or do not) have in common. More specifically, I analyse the relations between the sites through what they share in their material culture.

Some of the foremost experts on the Second Intermediate Period work in Vienna. Thanks to a NINO Outgoing Mobility Grant I was able to stay in Vienna for the first week of September, earlier this year. My aim was to do some further work at the Austrian Academy of Sciences and to get feedback from experts on parts of my PhD research. From Monday to Friday, I was assigned a desk in one of the offices of the ERC project The Hyksos Enigma, led by Prof. Manfred Bietak. This project is relevant to my own research and Prof. Bietak is a leading expert of the Second Intermediate Period.

I have had the opportunity to meet members of this research group before. This was, in fact, my second trip to Vienna, since I had already visited the research group last February. I had first met members of the research group at an international conference in Munich in April 2018: the 11th International Congress on the Ancient Near East. They had organized a workshop at the conference and had invited me to give a presentation on my research. A paper based on this talk will be published soon in the associated workshop's proceedings.

During my stay in September, I met with Prof. Manfred Bietak, as well as with Dr. Silvia Prell, expert in the material culture of the Second

Vienna city center

Intermediate Period and assistant Principal Investigator of The Hyksos Enigma. I showed them my preliminary results and they gave me useful advice, especially concerning which further material I can include (i.e. imports and imitations of Cypriot pottery, as well as weapons). Prof. Bietak was also so kind as to give me copies of two books, for both me and my supervisor Dr. Miriam Müller, concerning Tell el-Dab'a, which is the most important site of the Second Intermediate Period and located in the Nile Delta.

Regarding Cypriot pottery, Dr. Sarah Vilain, who works as postdoc for The Hyksos Enigma project, gave me valuable advice. She also sent me an offprint of an article that will be published soon and which contains data relevant to my research. I also met with Dr. Karin Kopetzky, expert in the material culture of the period, to discuss the material included in my research.

Moreover, I was able to work with Dr. Johannes Preiser-Kapeller, who is an expert when it comes to network analysis. I showed him my preliminary results and we discussed the validity of my interpretation from a methodological point of view. Dr. Preiser-Kapeller also helped me build a new model. The new model is important because comparing it to the analysis already conducted in my research can help yield a better interpretation of the evidence.

Lastly, I also consulted Dr. Christa Mlinar's PhD dissertation, which deals with scarabs, an important type of evidence used in my research. It is available only in printed copy at the University

of Vienna, where it was defended in 2001. I was also able to obtain a copy of Dr. Mlinar's PhD dissertation thanks to Dr. Ernst Czerny, who is an expert on ancient Egyptian scarabs.

All in all, this week spent at the Austrian Academy of Sciences has proven very helpful. I have been able to fine-tune my research and improve on my data. Getting feedback on my research and preliminary results by a variety of experts has proven invaluable. As a result, I have been revising chapters of my PhD dissertation and expanded on the evidence that I have included. A chapter on the finds of Cypriot in Egypt during the Second Intermediate Period is also done.

Of course, I have further expanded my network by meeting different researchers at the Austrian Academy of Sciences. It's an amazing experience to be able to exchange ideas with such a varied and knowledgeable group of people. And, I should admit that it was also very nice to again spend some time in the beautiful city of Vienna, enjoying its historical centre and having a look at some of the many attractions it has to offer.

Papyrologie-symposium

Van 10 tot en met 12 oktober vond in de UB het symposium *The Island of the Divine Crocodile – Recent Research on Textual and Other Archaeological Remains from Soknopaiou Nesos* plaats. Dit symposium was er een in een reeks van symposia en Papyrologielezingen georganiseerd door de Leidse Papyrologie+ Groep. De sprekers kwamen uit alle windstreken en varieerden van wereldberoemde senior tot debuterende junior met

Ruïnes van Soknopaiou Nesos, dorp in de Fajom (Egypte)

alles daartussenin. Er was een geweldige interactie. Een prachtig voorbeeld van interdisciplinariteit en collegialiteit. We hebben veel van elkaar geleerd en zijn des te meer doordrongen van het feit dat een dorp als Soknopaiou Nesos alleen in samenwerking kan worden bestudeerd. Dat de Papyrologie+ Groep – dit keer in de personen van Cisca Hoogendijk en Koen Donker van Heel – in staat was dergelijke sprekers naar Leiden te krijgen is voor een groot deel ook te danken aan diverse genereuze subsidies, waaronder een van het NINO.

Hettietenconvent

Afgelopen zomer is het omvangrijke project 'Treated Passages from Hittite Texts' tot een succesvol einde gebracht. Dit bibliografische project stond sinds 1975 onder leiding van Han de Roos, voormalig directeur van het NINO. Het resultaat is een doorzoekbare database met ruim 16.000 items, die nu online te raadplegen is, zie <http://hittitepassages.com>. De voltooiing van dit project luidde ook het einde in van het gastmedewerkerschap van Han de Roos bij het NINO. Om bij deze gedenkwaardige gebeurtenis niet ongezien voorbij te laten gaan, heeft op 31 oktober een 'Hettietenconvent' plaatsgevonden ter ere van Han in het RMO. Aanwezig waren diverse onderzoekers die zich in Nederland bezighouden met het Hettitisch en/of Anatolië in de Late Bronstijd. Carola Bronkhorst, die de laatste jaren zeer intensief betrokken is geweest bij het 'Treated Passages from Hittite Texts' project, gaf eerst een korte presentatie en demonstratie van de website. Vervolgens hielden Lidewij van de Peut en Martien Dillo een lezing over respectievelijk een Hettitisch gebed en de Hiërogliefisch Luwische TOPADA-inscriptie. De middag werd afgesloten met een borrel in café L'Esperance. Wij zijn het NINO zeer erkentelijk voor de financiële bijdrage die dit convent mogelijk heeft gemaakt!

Carola Bronkhorst & Willemijn Waal

Study visit to the British Museum

Last October one of NINO's Outgoing Mobility Grants was awarded to me for a study visit to the British Museum in London. From 5-8 November I had the opportunity to collate Babylonian clay tablets from the Museum's collections that have Aramaic epigraphs added to the cuneiform text. These bilingual tablets serve as the corpus for my PhD-research on Aramaic in Babylonia.

During my stay I was able to establish readings of a good number of epigraphs that had remained undeciphered until now, while new interpretations of several alphabetic texts could be advanced. Finally, I could verify the presence of inked Aramaic epigraphs on a group of tablets that had gone unnoticed before. As both the up-to-date text editions and the expansion of the corpus that this trip resulted in are extremely valuable for my research, I am very appreciative of NINO's funding!
Rieneke Sonneveld

100 Jaar Assyriologie in Leiden

Op 13 december vond de conferentie "100 Years of Assyriology" plaats in het Paviljoen van het Museum Volkenkunde Leiden. Dit was het laatste evenement in een reeks feestelijkheden rondom het honderdjarig bestaan van de leerstoel Assyriologie in Leiden. Professor Veenhof opende de conferentie met een lezing over de vroegste geschiedenis van de leerstoel: wat zat er achter de beslissing van het college van bestuur om in de vakgebied te investeren? Veenhof vertelde dat Leiden wel de eerste universiteit in Nederland was om zich aan de assyriologie te committeren, maar internationaal gezien kwam die beslissing toch wel wat laat... Ook vertelde hij over zijn persoonlijke herinneringen aan zijn leermeester Kraus en aan zijn eigen tijd als hoogleraar Assyriologie in

Leiden. Na de opening door Veenhof kwamen vijf internationale sprekers aan het woord. Ieder van hen sprak over het onderwerp van de inaugurale rede van Leidens vijf hoogleraren Assyriologie. Dominique Charpin (Collège de France) sprak over koningschap in de Oud-Babylonische periode, het onderwerp van de rede van G.J. Thierry. Beate Pongratz-Leisten (NYU/ISAW) situeerde de rede van F.M.Th. Böhl in de onderzoeksgeschiedenis naar het Babylonische nieuwjaarsfeest en besprak de impact van de vroeg-20e eeuwse discussie rond Babel und Bibel op deze geschiedenis. Stefan Maul (Heidelberg) reflecteerde op verandering en continuïteit in Mesopotamië en plaatste Kraus' uitspraken over dit onderwerp in diens tijd. Hij pleitte voor een niet-teleologische benadering tot Mesopotamië, los van de vraag welke bijdrage deze beschaving geleverd heeft aan de Judeo-Christelijke tradities. Mogens Larsen (Kopenhagen) sprak over de spijkerschriftarchieven uit de Oudassyrische handelsnederzetting Kanesh in Anatolië, een interesse die hij deelt met zijn goede vriend Klaas Veenhof. Hij had een ontvankelijk verhaal over de uitdagingen waar de onderzoeker mee te maken krijgt bij het bestuderen van deze archieven. Tot slot sprak Yoram Cohen zijn waardering uit voor het veelzijdige onderzoek van Wilfred van Soldt die verschillende nieuwe trends in de assyriologie mede vorm heeft gegeven. We sloten deze inspirerende bijeenkomst af onder het genot van een drankje in het Museum Volkenkunde. De conferentie werd mogelijk gemaakt dankzij de financiële steun van het Leids Universiteitsfonds, het NINO en het LIAS.
CW

Beate Pongratz-Leisten en Stefan Maul in gesprek op de conferentie "100 Years of Assyriology in Leiden".

Nieuws uit de NINO-bibliotheek

Bibliotheekcommissie

Op 6 november jl. is de bibliotheekcommissie voor de 4^e keer bijeengekomen. Tirza Visser heeft de plaats ingenomen van Bleda Düring. Wij zijn echter nog op zoek naar iemand vanuit de “archeologische hoek” die plaats wil nemen in de commissie. Bent u goed bekend met de bibliotheek, (PhD)student of UL-medewerker, en vindt u het leuk om mee te denken over de toekomst van de NINO-bibliotheek? Neem dan contact op met Anita (a.g.m.keizers@library.leidenuniv.nl) of Mariëtte (m.w.keuken@library.leidenuniv.nl). De commissie komt twee keer per jaar bijeen.

Oudere tijdschriften verhuisd

Begin december verhuisden enkele “gestopte” tijdschriften (d.w.z. waarvan geen nieuwe nummers binnenkomen) naar het UBL-depot in het Van Steenis-gebouw. 50 meter plankruimte in ons kleine magazijn kwam hierdoor vrij.

*Volle boekenplanken
in het magazijn*

*Ingeladen kratjes op weg
naar Van Steenis*

**Fijne feestdagen
en de beste wensen
voor het nieuwe jaar!**

Gebruik van de cataloguscomputers

Inmiddels zijn alle computers binnen de bibliotheek uitgerold op Windows 10. Helaas is het nu niet langer meer mogelijk rechtstreeks toegang tot de catalogus te krijgen, maar moet eerst ingelogd worden. Dit is conform het UBL-beleid. Bibliotheekbezoekers die een LU-card hebben kunnen inloggen met hun eigen inloggegevens. Mensen zonder LU-card kunnen die voor € 30 per jaar aanschaffen bij de balie van de UBL, of assistentie vragen bij de balie van de NINO-bibliotheek bij het zoeken in de catalogus.

Op de NINO-website vindt u informatie over toegang tot digitale bronnen die door de bibliotheek zijn aangeschaft en een link naar meer informatie over de LU-card: www.nino-leiden.nl/library.

Tentoonstelling

Vanaf 4 november staat in de bibliotheek de mini-expo “100 jaar assyriologie in beeld”, met archiefstukken en fotomateriaal uit de afgelopen eeuw. Oude tentamens voeren ons terug naar de collegebanken van weleer, familie-albums geven een idee van de persoon achter de geleerde.

Voor het eerst tonen wij een deel van de “Ahnengalerie”. Deze portretten sierden de muren van het oude instituut op het Noordeindeplein. Zij vertellen ons iets over de intellectuele oriëntatie van onze voorgangers.

Officieel loopt de tentoonstelling tot het einde van het assyriologische feestjaar 2019. In de praktijk hebt u in de eerste weken van januari nog een kans om de mini-expo te zien: hij verdwijnt zodra de nieuwe book display klaar is om ingericht te worden.

Sluitingsdata NINO-bibliotheek

Van **woensdag 25 december t/m woensdag 1 januari 2020** is onze bibliotheek gesloten. Op **dinsdag 24 december** sluiten wij om 15.00 uur.

Nieuws uit de Böhl-collectie

In 2020 zal Jacob Dahl (Oxford) samen met enkele assistenten naar Leiden komen om de tabletten van de Böhl-collectie te komen scannen voor CDLI (Cuneiform Digital Library Initiative). Een tiental jaar geleden was hier al een begin mee gemaakt, maar het project was stil komen te liggen. We zijn blij dat we dit project nieuw leven kunnen inblazen zodat NINO's unieke verzameling kleitabletten beter toegankelijk wordt. De rolzegels uit de collectie zullen ook gefotografeerd worden d.m.v. een nieuwe technologie. Lidewij van de Peut legt momenteel de laatste hand aan de catalogus van de kleitabletten en Jolieke van 't Hoff werkt verder aan Nederlandse beschrijvingen van de tabletten voor het brede publiek. Wanneer de collectie in bruikleen wordt gegeven aan het RMO zal het databestand ter beschikking gesteld worden van het publiek. CW

Caroline bij de Böhl-collectie. Foto Merijn van Nuland, UL.

Nieuws uit de Frank Scholten-collectie

The Frank Scholten collection is a captivating and rare slice of history. Having finished my PhD looking at colonial photography of Late Ottoman and British Mandate Palestine, one of the first things that stuck me about Scholten's work was the sensitivity he had to communities, holy sites, the impacts of modernity and the ways in which engaged with questions of biblical narrative. The earliest photo of Jerusalem was taken in 1839, the same year the process was invented. The vast majority of European photographers were only interested tracing sites of biblical importance and generally avoided photographs of the communities living amongst them.

While Scholten certainly photographed these important sites, he also documented the communities that inhabited them – be they Arab, Jewish or European – giving us an important glimpse into the social histories surrounding them. In fact, a brief inventory of the communities he photographed includes, among others, Greek-Orthodox, Catholic, Melkite, Protestant, Muslim, Jewish, Samaritan and Druze Palestinians; German, Russian, Hungarian, Romanian, Moroccan, Iranian and other Arab Jewish communities; British, French, German, Greek and Italian Europeans, as well as Americans, not to mention Egyptians, Sudanese, Indians and Nepalese.

Greek Epiphany in the Jordan River. Photo Frank Scholten.

Scholten was in Palestine from 1921-23, an important historical juncture. It is the period in which the British Mandate was being established, marking a significant political and cultural turning point after almost four and a half centuries of Ottoman rule. In many ways, it was an optimistic period, before all of the strife that we associate with the region today.

This very significant collection gives us important insights into Ottoman communalism, a social system that effectively created confessional social spheres, not unlike pillarisation in the Netherlands. As a Dutchman, Scholten was in a position to understand the social dynamics of the diverse communities living in Palestine, how

they interacted with one another and the ways in which this pluralism functioned. This makes Scholten's photographic collection a rarity, in stark contrast to most other photographers who were active in the region.

From an archaeological perspective, his sensitivity to communities also gives us a different perspective to the modern histories of the ancient. His photos of archaeological sites gives us both a sense of those sites, but also how modernity was changing attitudes to the ancient. Alongside the ruins and holy sites he photographs, Scholten also shows us industries related to archaeology like the growth of tourism. The interaction

Bedouin boys in Jerash. Photo Frank Scholten.

between tourism and archaeology is particularly interesting, with tourism popularising interest in archaeology, which bolstered funds for further research. Scholten shows us various tour operators, people visiting sites and the many antiquities and souvenir stores that sprang up to address tourists. These photographs give us of the cultural and economic changes happening 'behind the scenes' of more typical photographs in the region, showing the wealth that was brought by archaeology, through tourism and the subsequent growth of the middle classes.

He also shows us other fields related to archaeology, like institutions such as the *École biblique et archéologique française* (Jerusalem), one of the earliest of the many archaeological institutions that were developing in the region

at the time. This can be seen as another way in which Scholten's lens captured the interactions between modernity and the ancient past, through the establishment of scientific principles in archaeology.

The collection is important as a documentation for the study of British Mandate history, but also gives us a unique perspective on Dutch relationships to the region. It speaks as much of local history as it does of transnational relationships and allowing us to understand Dutch connections to the region in this period, but also contextualising these sensitive Dutch approaches against other European actors like the British, French and Germans.

In the village of Imwas, thought to be biblical Emmaus. Photo Frank Scholten.

Over the next two years, I plan to publish a photobook with commentary on the Scholten collection thinking about these themes among others. I am also experimenting with digital humanities methodologies that capitalise on the imminent digitisation of the collection. As part of this, I hope to map images of the places that Scholten shot – to try and understand his movements through British Mandate Palestine, Transjordan and French Mandate Syria and Lebanon. I am also hoping that by mapping his images, we can begin to understand the geographies of communalism in a different way. In addition to this, I will be working to classify the collection in conjunction with the University Library so that we can begin to understand the overall importance of the collection.

I have also curated an exhibition of Frank Scholten's photographs dealing with archaeology and its social impacts on the region, which will open at the RMO on 2nd April 2020.

Sary Zananiri

Digitalisering van de Scholtencollectie: vrijwilligers gezocht

Met grote vreugde kunnen we melden dat het NINO in 2020 en 2021 dankzij een samenwerking met de UBL (Maartje van den Heuvel) de fotocollectie van Frank Scholten zal digitaliseren. Het project wordt grotendeels gefinancierd vanuit het Frank Scholtenfonds, sinds 2018 ondergebracht in de stichting Praesidium Libertatis II die de vermogens beheert van diverse aan de Universiteit gelieerde fondsen. Bij dit project zal Sary Zananiri (post-doc bij NINO) nauw betrokken zijn. Meer informatie volgt in het nieuwe jaar, maar we doen nu alvast een oproep voor vrijwilligers: wil je helpen om de foto's van Scholten te annoteren? Meld je dan aan bij Carolien van Zoest!

c.h.van.zoest@hum.leidenuniv.nl

Nieuws uit de NINO-archieven

In 2018 hebben we het De Buck-archief verhuisd van de De Buck-kamer (de kamer van de hoogleraar Egyptologie) in de NINO-bibliotheek naar een kantoorruimte van het NINO. Het archief omvat met name foto's en documentatie die De Buck gebruikte voor zijn uitgave van de Coffin Texts (1935-1961). In de jaren '80 is het belangrijkste materiaal netjes geordend in archiefdozen; het bevat wetenschappelijke informatie (gedeeltelijk ongepubliceerd) en wordt met enige regelmaat geraadpleegd door onderzoekers. Van december 2018 t/m oktober 2019 heeft Lucia Langerak gewerkt aan het inventariseren, catalogiseren en voorbereiden voor opname in de Bijzondere Collecties van UBL. Via de UBL-catalogus wordt steeds meer archief- en fotomateriaal zichtbaar en beschikbaar gemaakt om digitaal of fysiek te raadplegen. Het NINO sluit hier graag bij aan, ook met het oog op de verhuizing naar onze nieuwe locatie in 2022/2023.

Adriaan de Buck (1892-1959). Foto NINO-
Abmengalerie nr. 198.

Zo wordt het De Buck-archief in de toekomst beter toegankelijk voor collega's binnen en buiten Leiden. Het materiaal is belangrijk voor de studie naar Sarcofaagteksten, wetenschapsgeschiedenis en de egyptologie in Nederland. Dankzij Lucia's werk hebben we niet alleen een goede inventarisatie van het archiefmateriaal, maar ook belangrijke praktische informatie die bij het ontsluiten van deze en andere NINO-archiefcollecties van pas zal komen.

CvZ

In de agenda

- vrijdag 24 januari, 16.00u, aula RU Nijmegen: afscheidsrede prof. dr. J. van der Vliet, "Paulus als ruimtereiziger. Koptische visioenen van de heilige Paulus". Aanmelden via www.ru.nl/vandervliet
- donderdag 30 januari: 2^e NINO-dag in Amsterdam (zie blz. 2 en de NINO-website)
- zondag 2 februari: boekenmarkt in het Rijksmuseum van Oudheden (informatie op de RMO-website)
- 15 februari: eerstvolgende deadline voor aanvragen van NINO-subsidies (zie de NINO-website; nieuwe deadlines op 15 mei, 15 augustus, 15 september)
- vanaf dinsdag 10 maart, Rijksmuseum van Oudheden: kleine tentoonstelling *Sakkara: Leven in een dodenstad*
- vrijdag 20 maart, 10.00-17.00u, Lipsius-gebouw, Leiden: *Visual literacy in Ancient Egypt – Who saw what in an Egyptian tomb chapel?* Wetenschappelijke conferentie (open voor publiek), organisatie Frederik Rogner, Huw Twiston Davies en Lonneke Delpout
- eind maart/begin april, Groningen: symposium *The Impact of Rome in the Eastern Provinces – Examining Change & Continuity through the Lens of the Dead*, organisatie Vana Kalenderian
- dinsdag 2 april 2020, 15.00u, Rijksmuseum van Oudheden: opening tentoonstelling *An Archaeology of Frank Scholten*
- donderdag 23 april, 13.00-18.30u, Faculteit Archeologie: *Dutch Symposium of the Ancient Near East* (www.facebook.com/dusanesympodium)
- 4-6 juni, Rijksmuseum van Oudheden: *Vocabularies of Tourism: Language, Photography and Tourism (1898-1948)*. Wetenschappelijke conferentie (open voor publiek), organisatie Sary Zananiri en Karène Sanchez